

POSTANOWIENIE

18 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

na posiedzeniu niejawnym 18 sierpnia 2023 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku D.Z. z udziałem J.Z.
o podział majątku wspólnego,
na skutek skargi kasacyjnej D.Z.
od postanowienia Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie
z 23 lutego 2022 r., IV Ca 1942/19,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 23 lutego 2022 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie na skutek apelacji wnioskodawcy i uczestniczki od postanowienia wstępnego Sądu Rejonowego w Otwocku z 17 czerwca 2019 r., którym ustalono, że udział wnioskodawcy w majątku wspólnym wynosi 2/5, a udział uczestniczki 3/5, zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że ustalił, iż udział wnioskodawcy w majątku wspólnym wynosi 1/5, a udział uczestniczki 4/5, oraz oddalił apelację wnioskodawcy.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, wnioskodawca wskazał przyczynę kasacyjną określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących

dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Powołanie się na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania, w drodze stosownego jurydycznego wyводу, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpatrywaną sprawą i jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (por.m.in. postanowienia z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepubl.; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, niepubl.; z 8 lipca 2008 r. I CSK 111/08, niepubl.; z 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, niepubl.; z 3 sierpnia 2017 r., IV CSK 85/17, niepubl.; z 7 grudnia 2017 r., I CSK 499/17, niepubl.; z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, niepubl.).

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podał, że konieczne jest dokonanie wykładni art. 43 § 2 k.r.o., który budzi poważne wątpliwości interpretacyjne w zakresie uznania „ważnych powodów” ustanowienia nierównych udziałów w majątku wspólnym, jak również stopnia przyczynienia się stron do powstania majątku wspólnego, nadto do stwierdzenia, czy Sąd może dokonać wykładni rozszerzającej tego przepisu przez uznanie, że utracenie przez jedną ze stron środków z majątku wspólnego (wcześniej przez tą samą stroną pozyskanych i za wiedzą drugiego małżonka inwestowanych), stanowi podstawę do ustalenia nierównych udziałów stron w majątku wspólnym. Zdaniem skarżącego winno zostać określone przez wykładnię dokonaną przez Sąd Najwyższy, czy sąd orzekający: 1) może dokonywać rozszerzającej wykładni art. 43 § 2 k.r.o. przez uznanie, że pozyskane przez jednego z małżonków składniki majątku (środków pieniężnych), a następnie ich utracenie (w sposób niezawiniony i za wiedzą drugiego małżonka), stanowi podstawę do ustalenia nierównych udziałów stron w majątku wspólnym; 2) może ustalić nierówne udziały w majątku wspólnym, biorąc pod uwagę jedynie pewien czasookres trwania wspólności majątkowej małżeńskiej, czy jednak winien brać pod uwagę cały okres trwania wspólności majątkowej małżeńskiej przy ocenie stopnia zaangażowania małżonków w budowanie majątku wspólnego w całym okresie trwania wspólności małżeńskiej; 3) winien dokonać oceny przyczynienia się małżonków do powstania aktualnego stanu majątkowego i dokonania oceny udziału w powstaniu tego majątku, czy też na ocenę nierównych udziałów w majątku wspólnym (aktualnie istniejącym), może mieć wpływ również utracenie pewnych składników majątku wspólnego.

Zagadnienie przyczynienia się do powstania majątku wspólnego było już przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego, w których zawsze podkreślano konieczność całościowej oceny zachowania małżonków w trakcie trwania wspólności, w zakresie wykonywania ciążących na nich obowiązków względem rodziny, którą założyli. Utrwalony jest pogląd, że przez przyczynienie się do powstania majątku wspólnego rozumie się całokształt starań każdego z małżonków o założoną przez nich rodzinę i zaspokojenie jej potrzeb, a więc nie tylko wysokość zarobków czy innych dochodów osiąganych przez każde z nich, lecz także i to, jaki użytek czynią oni z tych dochodów, czy gospodarują nimi

racjonalnie i nie trwonią ich lekkomyślnie (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 września 1997 r., I CKN 530/97, nie publ.). Ważnymi powodami w rozumieniu art. 43 § 2 k.r.o. są natomiast względy natury etycznej, które wskazują, że w konkretnych okolicznościach równość udziałów pozostawałaby w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. W tym kontekście nie można uznać, że zachodzi sformułowana przez skarżącego potrzeba interpretacji art. 43 § 2 k.r.o., gdyż brak wykazania, iż powstają w tym zakresie istotne wątpliwości. Z poczynionych w sprawie ustaleń wynika, że wnioskodawca ograniczył swoje zaangażowanie w prowadzoną przez małżonków działalność [...] już około 2004 r., kiedy to uczestniczka przejęła większość czynności związanych z prowadzeniem działalności. Nie jest to zatem jedynie krótki okres przed ustaniem wspólności majątkowej. Inwestycje wnioskodawcy na giełdzie były czynione bez wiedzy, a niekiedy wręcz wbrew wyraźnej woli żony, a ponadto środki inwestowane przez powoda nie pochodziły tylko z wcześniejszych wygranych na giełdzie, ale małżeńskich oszczędności, środków z polisy, sprzedaży samochodu czy miejsca targowego. Sądy w konsekwencji przyjęły, że wnioskodawca trwonił pieniądze zarobione nie tylko przez siebie, ale także przez uczestniczkę i należące do majątku wspólnego. Nieprzyczynianie się przez wnioskodawcę do powstania dorobku i jego marnotrawienie nie dotyczyło więc w ustalonych w sprawie okolicznościach jedynie krótkiego okresu poprzedzającego ustanie rozdzielności majątkowej pomiędzy stronami, lecz w zasadzie połowy okresu trwania wspólności majątkowej i małżeństwa stron. Sformułowane przez skarżącego wątpliwości nie przystają zatem do ustalonych w sprawie okoliczności faktycznych.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił, jak w sentencji.

(K.L.)

[ł.n]

